

“
**Glamourens
 zijn is niet
 moeilijk: je
 hoeft alleen
 maar stil te
 staan en er dom
 uit te zien**”

Hedy Lamarr

Torenhog op elk lijstje met ‘miskende personen’: Hedy Lamarr, *golden-age* Hollywood-filmdiva, seksbom én de reden waarom we allemaal draadloos bellen, surfen en streamen.

Door Isabelle Van der Heyde

→ Hedwig ‘Hedy’ Eva Kiesler wordt op 9 november 1914 geboren in Wenen. Papa is bankdirecteur, mama pianiste. Dat de kleine Hedy voor meer dan een kleinburgerlijk bestaan in de wieg gelegd is, wordt snel duidelijk. Ze beschikt niet alleen over de looks (en de kuren) van een filmdiva, maar ook over het nodige acteertalent. Haar ouders geven toe aan acteerlessen en al gauw verzilvert ze rolletjes in lokale producties.

Passie voor techniek

Maar acteren is geen gespreksonderwerp ten huize Kiesler, waar alles rond technologie en wetenschap draait. Hedy en haar vader delen een passie voor uitvindingen, een hobby die ze later met spectaculair gevolg in de praktijk zal zetten.

Maar eerst het grote scherm, haar droom. Op haar achttiende, in 1933, vertolkt ze de hoofdrol in de erotische prent *Ecstasy* en wordt ze instant berucht. Niet alleen omdat ze naakt te zien is, maar vooral omdat ze als eerste vrouw ooit een orgasme op het scherm simuleert. Pittig detail: alleen haar gezicht is te zien en naar verluidt wordt ze met een speld in de billen geprikt om de juiste grimassen te maken. De film wordt een hit in Europese kunstkringen, terwijl puriteins Amerika steigert en Friedrich Mandl, Hedy’s steenrijke echtgenoot, het equivalent van 300.000 dollar betaalt om elke kopie ervan te kopen en te vernietigen. Mandl is wapenfabrikant en een van haar bewonderaars, met wie ze tijdens de opnames van *Ecstasy* getrouwd is.

Possessieve mannen

Lang duurt het liedje niet: Mandl is niet opgezet met haar acteercarrière en doet er alles aan om die te dwarsbomen. In haar biografie *Ecstasy and Me* noemt ze hem extreem possessief en dominant. Hij sluit zijn te mooie en ambitieuze vrouw op in hun afgelegen kasteel en verliest haar geen seconde uit het oog. Mandl, een overtuigd fascist, ontvangt er Adolf Hitler, Hermann Göring en Benito Mussolini.

Hedy vergezelt hem ook noodgedwongen naar vergaderingen met oorlogsingenieurs en experts in militaire technologieën. De pientere Hedy onthoudt veel meer dan wat haar imago van ondergeschikte kindvrouw doet vermoeden. Naast een hoofd vol potentiële uitvindingen houdt ze er ook een afschuw voor domi- >

› nante mannen aan over. 'Ik moet eens ophouden met mannen te trouwen die zich inferieur voelen', zal ze daar enkele decennia en zes gebroken huwelijken later over zeggen. 'Er moet ergens toch een exemplaar rondlopen dat zich mijn man kan noemen zonder zich minderwaardig te voelen? Dát heb ik nodig: een superieur inferieure man!'

Mooiste vrouw ter wereld

In 1938 vlucht ze, vermoed als dienstmeisje, naar Parijs, waar ze haar acteercarrière een nieuw elan wil geven. Dat lukt dankzij een ontmoeting met Metro-Goldwyn-Mayer-baas Louis B. Mayer, die haar meeneemt naar de Verenigde Staten onder de naam Hedy Lamarr – om de herinnering aan 'het Ecstasy-meisje' te wissen. Hollywood omarmt haar en ze wordt er 'de mooiste vrouw ter wereld' genoemd. Lamarr schittert naast Clark Gable, Jimmy Stewart en Judy Garland. Haar ster is rijzende, maar de vrijgevochten actrice kan zich niet vinden in de manier waarop vrouwen in de filmstad eigendom worden van de machtige studio's waarvoor ze werken. Ze hebben amper een privéleven, moeten zich naar absurde schoonheids-criteria plooiën en worden veel minder betaald dan hun mannelijke collega's. 'Glamoureuus zijn is niet moeilijk', klaagt ze, 'je hoeft alleen maar stil te staan en er dom uit te zien.' Het imago van exotische, leeghoofdige verleiderster komt haar de strot uit. Ze trekt de filmstudiodeur achter zich dicht en start haar eigen productiebedrijf. Ze brengt twee alternatieve films uit, *The Strange Woman* (1946) en *Dishonored Lady* (1947), waarin ze getormenteerde vrouwen vertolkt.

Maar Hollywood loopt niet

warm voor actrices die het heft in eigen handen nemen, en onder financiële druk is ze genoodzaakt terug te keren naar de klassieke studio's. Haar allergrootste succes wordt *Samson and Delilah* (1949). Hedy staat aan de Hollywoodtop, maar blijft misnoegd over de stereotiepe rollen die ze krijgt.

Hedy, de uitvindster

Het tekort aan interessante filmprojecten gaat vervelen en Lamarr vult haar tijd in stilte met uitvindingen. Ze ontwikkelt onder andere limonadebruistabletten en een verbeterde versie van verkeerslichten. Een van de weinige mensen die haar talent ernstig nemen, is de excentrieke luchtvaartmagnaat Howard Hughes. Ze hebben tijdens de oorlog een relatie, die vooral om wetenschappelijke uitwisseling draait: zij ontwerpt een gestroomlijnd vliegtuigmodel voor hem, hij zet zijn volledige team ingenieurs tot haar beschikking.

Bimbo, blijf bij je leest

Ondanks haar sterrenstatus en magnetische persoonlijkheid gaat de cynische Lamarr gebukt onder een depressie. Ze heeft heimwee en kopzorgen om haar geboorteland, dat ondertussen één is met nazi-Duitsland. Ze wil helpen, maar haar sollicitatie bij de National Inventors Council, een cel wetenschappers die de oorlogsinspanning moet voortstuwen, wordt verworpen. De boodschap is duidelijk: 'Bimbo, blijf bij je leest.' Maar ze laat zich niet kennen en duikt haar atelier in. In 1942 patenteert ze een telecommunicatiesysteem dat torpedo's beschermt tegen storingen. Door frequentieversnippering, waarbij een signaal tussen

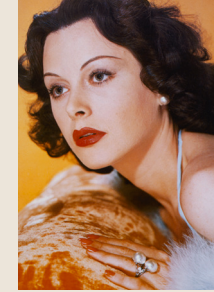
verschillende radiofrequenties verspringt, wordt het moeilijker voor de vijand om dat signaal te onderscheppen en te vervormen. De techniek legt de grondslag voor veel draadloze technologieën zoals de gps, gsm, bluetooth en wifi, maar niemand die het een blik gunt. De uitvinding verdwijnt met 'top secret'-etiket in de archieven van de Amerikaanse marine. Het leger zal ze in 1957 bovenhalen om de communicatie tussen geluidsboeien, die onder-

1914 Ze wordt geboren als Hedwig Kiesler.

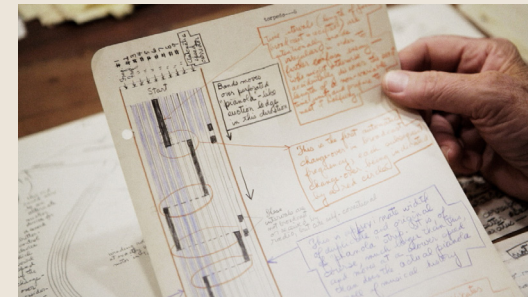

1933 Hedy vertolkt de hoofdrol in *Ecstasy* en trouwt met Friedrich Mandl.

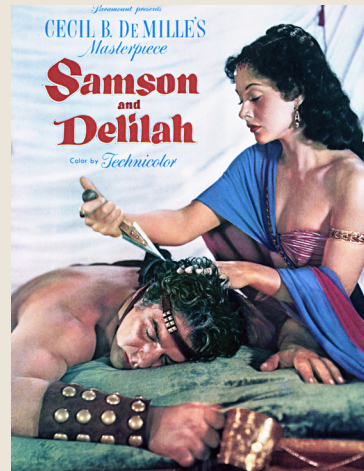

1937 Ze vlucht naar Londen en krijgt een filmcontract van Louis B. Mayer.

1945 Ze richt Mars Film Corporation op, haar eigen onafhankelijke filmstudio.

1942 De ster laat haar frequentieversnipperingstechniek patenteren bij de US Navy.

1949 *Samson and Delilah*, haar grootste filmsucces.

1957 Hedy's uitvinding wordt voor het eerst door het leger in de praktijk gezet.

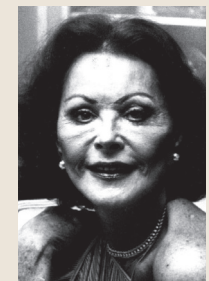

1960 Haar filmcarrière wordt gelauwerd met een ster op de Hollywood Walk of Fame.

1997 Ze ontvangt de Electronic Frontier Foundation's Pioneer Award én de BULBIE Gnass Spirit of Achievement Award, de 'Oscar van de uitvinders'.

1940 Hedy schittert naast Clark Gable in de hitfilm *Comrade X*.

2000 Hedy overlijdt op 85-jarige leeftijd.

door schandalen rond winkeldiefstallen en beeldrecht, en ligt in de clinch met haar drie kinderen. **Eindelijk erkenning** De laatste twee decennia van haar leven komt de vrouw, ooit 's werelds mooiste, de deur niet meer uit. Ze brengt uren aan de telefoon door en raaskalt tegen wie het horen wil. Ironie: zij is de reden waarom de verbinding zo vlot verloopt. Het inspireert zelfs een documentaire, *Calling Hedy*

Lamarr (2004), en ook *Bombshell* (2017) zoomt in op haar levensverhaal. In 1997 krijgt ze, telefonisch, groot nieuws: haar bijdrage aan de frequentieversnipperingstechniek wordt eindelijk erkend en ze krijgt als eerste vrouw ooit de BULBIE Gnass Spirit of Achievement Award van de Invention Convention, de 'Oscar van de uitvinders'. 'Dat werd tijd', klinkt het bitter aan de andere kant van de lijn. **N**